

Monitoring kvality pitnej vody v okresoch Košice I – IV a Košice – okolie v roku 2023

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach (ďalej len „RÚVZ Košice“) zabezpečoval **„monitorovanie kvality pitnej vody u spotrebiteľa“** v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“) a Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 91/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú ukazovatele a limitné hodnoty kvality pitnej vody a kvality teplej vody, postup pri monitorovaní pitnej vody, manažment rizík systému zásobovania pitnou vodou a manažment rizík domových rozvodných systémov (ďalej len „vyhláška MZ SR č. 91/2023 Z. z.“). Monitoring kvality pitnej vody bol vykonávaný vo verejných vodovodoch podľa vopred vypracovaného harmonogramu za príslušný kalendárny rok a v súlade s usmerneniami hlavného hygienika SR.

Okrem monitoringu kvality pitnej vody u spotrebiteľov RÚVZ Košice vykonával aj **„štátny zdravotný dozor“** (ďalej len „ŠZD“) nad hromadným zásobovaním pitnou vodou z verejných vodovodov. ŠZD bol vykonávaný v súlade s usmerneniami hlavného hygienika SR a bol minimalizovaný. Bol zameraný na kontrolu kvality vody vo vodovodoch s kolísavou kvalitou, ďalej na úpravu vody a na prešetrovanie podnetov.

Ide o systém odberu a analyzovania vzoriek pitnej vody zo spotrebísk jednotlivých verejných vodovodov v spádovom území RÚVZ Košice, t. j. v meste Košice a v obciach v okrese Košice – okolie, v ktorých je vybudovaný verejný vodovod. Kvalita vody bola v priebehu roka 2023 monitorovaná na každom spotrebisku.

Rozsah analýz a početnosť odberov vzoriek pitnej vody je stanovený vyhláškou MZ SR vyhláška MZ SR č. 91/2023 Z. z., pričom sa rozlišuje:

1. **Minimálna analýza** - je určená na kontrolu základných ukazovateľov kvality pitnej vody, účinnosti technologického postupu úpravy vody (najmä na kontrolu dezinfekcie, ak sa vykonáva) a na kontrolu senzorických vlastností pitnej vody.
2. **Úplná analýza** – je určená na získanie komplexných informácií o kvalite pitnej vody a o dodržaní požiadaviek na zdravotnú bezpečnosť pitnej vody.

Početnosť odberov vzoriek pitnej vody závisí od počtu zásobovaných obyvateľov.

Okrem monitoringu a ŠZD zamestnanci RÚVZ Košice odoberali vzorky vody aj v rámci **platených služieb**, a to fyzickým a právnickým osobám na základe objednávky podľa platného cenníka.

Kvalitu vody vo verejných vodovodoch kontrolujú aj prevádzkovatelia (resp. majitelia) verejných vodovodov v rámci **prevádzkovej kontroly kvality pitnej vody**, podľa odsúhlaseného "Programu monitorovania kvality pitnej vody“.

V individuálnych vodných zdrojoch - **teda v súkromných studniach** zamestnanci RÚVZ Košice **monitorovanie kvality pitnej vody, ani ŠZD nevykonávajú**. Majitelia studní sa musia sami starať o technický stav zdroja, jeho ochranu, dezinfekciu a v neposlednom rade aj o kvalitu vody. Pre umiestnenie, zriaďovanie, technický stav, kontrolu a dezinfekciu studní platí STN 755115 Studne individuálneho zásobovania pitnou vodou.

Okres Košice – mesto (I – IV)

Z celkového počtu obyvateľov v meste Košice 225 726 bolo na verejný vodovod napojených 223 469 obyvateľov, čo je 99,00 % zásobovanosť. Percento zásobovanosti bolo v roku 2023 nižšie oproti roku 2022 o 0,05 %.

Mesto Košice je aj naďalej zásobované pitnou vodou z 2 vodovodov, a to z tzv. „Košického skupinového vodovodu“ a zo samostatného vodovodu zásobujúceho pitnou vodou mestskú časť (ďalej len „MČ“) Košice-Kavečany. Zdrojom pitnej vody pre „Košický skupinový vodovod“ je povrchová a podzemná pitná voda z viacerých lokalít, a to z Vodárenskej nádrže Starina, Vodárenskej nádrže Bukovec, Čermel'ských prameňov, zo studní pri rieke Hornád a vodárenských zdrojov z lokality Družstevná pri Hornáde, zo sústavy vodárenských zdrojov Turňa - Drienovec - Košice a z potoka Čierna Moldava. V meste Košice je pitná voda do spotrebiska privádzaná z viacerých lokalít a v jednotlivých častiach mesta je miešaná. Vodovod zásobujúci MČ Kavečany má vlastné podzemné vodárenské zdroje.

V meste Košice bolo v rozsahu kontrolného (minimálneho) monitoringu kvality pitnej vody odobratých 87 vzoriek pitnej vody a v rámci preverovacieho (úplného) monitoringu 5 vzoriek. Z celkového počtu 92 analyzovaných vzoriek bolo 21 vzoriek nevyhovujúcich, čo je 22,83 % závadnosť. Kvalita pitnej vody v „Košickom skupinovom vodovode“ sa oproti roku 2022 zlepšila v mikrobiologických a zhoršila vo fyzikálno-chemických ukazovateľoch (z 18,18 % na 22,83 %). Na základe laboratórnych analýz vzoriek vôd je však možné konštatovať, že kvalita pitnej vody v „Košickom skupinovom vodovode“ a vo vodovode v MČ-Kavečany bola stabilná a zdravotne bezpečná.

V meste Košice bolo v rámci výkonu ŠZD odobratých a analyzovaných 23 vzoriek pitnej vody. Kvalita pitnej vody bola aj naďalej monitorovaná v tých mestských častiach, do ktorých je dodávaná upravovaná voda (MČ Šaca, MČ Západ, sídlisko KVP). V súvislosti s kvalitou pitnej vody v meste Košice zamestnanci odboru HŽPaZ riešili 2 podnety, a to na ulici Jantárová a Alvinczyho. Odobraté vzorky vody z uvedených mestskej časti vyhoveli požiadavkám vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z.

Koncom roka 2023 zamestnanci RÚVZ Košice odobrali v rámci ŠZD 10 vzoriek pitných vôd na stanovenie ukazovateľov pesticídy. Vzorky vody boli odobraté z odberových miest tak, aby boli skontrolované všetky vodárenské zdroje, ktoré zásobujú „Košický skupinový vodovod“ a boli analyzované v laboratóriu ÚVZ SR Bratislava. V analyzovaných vzorkách vody pesticídy neboli zistené použitou metódou.

Značný vplyv na kvalitu dodávanej pitnej vody v meste Košice má staré potrubie a s tým súvisiaci nárast obsahu železa v dopravovanej vode, menší odber vody u koncového zákazníka a následne nízka rýchlosť prúdenia vody vo vodovodných potrubíach a vnútorných rozvodoch. Riešením by bola výstavba nového vodovodného potrubia a zokruhovanie vodovodnej siete. Väčšie poruchy, ktoré by nepriaznivo a dlhodobo ovplyvnili dodávku a kvalitu vody v „Košickom skupinovom vodovode“ sa v priebehu roka nevyskytli.

Okres Košice - okolie

Z celkového počtu obyvateľov v okrese Košice - okolie 131 610 bolo na verejný vodovod napojených 99 660 obyvateľov, čo je 75,72 % zásobovanosť. Oproti roku 2022 je to nárast o 0,23 %.

Obyvatelia okresu sú v prevažnej miere zásobovaní podzemnou pitnou vodou. Z povrchových zdrojov sú zásobované obce: Bukovec, Malá Ida, Baška, Budimír, Nová Polhora, Chrastné,

Hrašovík, Kráľovce, Rozhanovce, Ploské, Herľany, Poproč a časť mesta Medzev. V 2 obciach (Vyšný Medzev - v časti Lucia-Baňa a v obci Vajkovec) je zásobovanie pitnou vodou riešené z podzemného a povrchového vodárenského zdroja. Zásobovanie pitnou vodou v uvedenom okrese je zabezpečené 8 skupinovými vodovodmi a 38 verejnými vodovodmi. V okrese Košice - okolie stále evidujeme 16 obcí, v ktorých absentuje verejný vodovod a zásobovanie je riešené z individuálnych vodných zdrojov (Bunetice, Čížatice, Košický Klečenov, Košická Polianka, Kecеровský Lipovec, Nižný Čaj, Nový Salaš, Obišovce, Olšovany, Opátka, Opiná, Rankovce, Slančík, Slanská Huta, Trebejov, Vyšný Čaj). Informácie o kvalite pitnej vody z domových studní má RÚVZ Košice k dispozícii iba z analýz, ktoré vykonávajú v rámci šetrenia podnetov, záplav, platených služieb, Svetového dňa vody a pod. Tieto údaje však neposkytujú celkový obraz o kvalite vody v domových studniach.

V okrese Košice - okolie bolo v rozsahu kontrolného monitoringu odobratých 157 vzoriek a v rámci preverovacieho monitoringu 46 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov. Z celkového počtu vyšetrených vzoriek (203) bolo 79 vzoriek nevyhovujúcich, t. j. 38,92 % závadnosť. V priebehu roka 2023 boli zistené nedostatky pri úprave vody v ukazovateli arzén vo verejnom vodovode v obci Trstené pri Hornáde. Nakoľko kvalita vody v tomto ukazovateli bola kolísavá, správny orgán v záujme predchádzania vzniku iných hromadne sa vyskytujúcich ochorení a iných porúch zdravia, nariadil prevádzkovateľovi vodovodu opatrenie, a to zákaz používania pitnej vody z verejného vodovodu v obci Trstené pri Hornáde, ktorá nie je zdravotne bezpečná. Z dôvodu dlhodobého prekročovania limitných hodnôt ukazovateľov: zákal, železo, hliník a absorbanca vo verejnom vodovode v obci Čakanovce boli v auguste 2023 prevádzkovateľovi vodovodu nariadené opatrenia, a to zákaz používania vody z verejného vodovodu Čakanovce pre určité vekové skupiny. Z dôvodu prekročenia najvyššej medznej hodnoty ukazovateľa dusičnany vo verejnom vodovode Žarnov a medznej hodnoty ukazovateľa mangán v skupinovom vodovode „Vyšná Myšľa-Bohdanovce-Blažice“ boli voči prevádzkovateľom vodovodov začaté správne konania vo veci vydania opatrenia na predchádzanie ochoreniam.

V okrese Košice - okolie bolo v rámci ŠZD odobratých 67 vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov, z ktorých 30 nevyhovelo kritériám vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z., čo je 44,78 % závadnosť. Zvýšený ŠZD nad kontrolou kvality pitnej vody sa vykonával najmä v obciach, kde sa vykonáva úprava vody v ukazovateli arzén, a to v skupinovom vodovode „Bidovce-Ďurkov-Ďurďošík-Ruskov-Trst'any-Svinica“, vo verejnom vodovode Trstené pri Hornáde, kde bola hodnota arzénu v priebehu roka 2023 kolísavá a v skupinovom vodovode „Boliarov-Bačkovík-Kecеровce“. V povrchových vodárenských zdrojoch sa nad rámec vyhlášky MZ SR č. 91/2023 Z. z. sledovala kvalita pitnej vody v ukazovateli TOC.

V okrese Košice - okolie zamestnanci odboru HŽPaZ riešili v rámci ŠZD dva podnety. Prvý podnet sa týkal prešetrenia konania starostu Obce Trstené pri Hornáde, vo veci informovania občanov o kolísavej kvalite pitnej vody v ukazovateli arzén vo verejnom vodovode v obci Trstené pri Hornáde. Druhý telefonický podnet sa týkal nevyhovujúcej kvality pitnej vody v Priemyselnom parku Kechnec, konkrétne vo fy MAGNETI MARELLI Slovakia, s. r. o., Kechnec. Šetrením sa nepotvrdili skutočnosť uvedené v podnete. Vzorky vody, ktoré boli odobraté zamestnancami tunajšieho úradu z danej lokality vyhoveli zdravotno-hygienickým kritériám kladeným na kvalitu pitnej vody.

Na základe laboratórnych analýz a získaných údajov je možné konštatovať, že kvalita pitnej vody vo verejných vodovodoch v roku 2023 v okrese Košice - okolie je aj naďalej kolísavá. Oproti roku 2022 sa kvalita pitnej vody v okrese Košice - okolie zhoršila v mikrobiologických

ukazovateľoch (z 5,21 % na 7,88 %), ako aj vo fyzikálno-chemických ukazovateľoch (z 27,08 % na 33,00 %).

V okrese Košice - okolie bola kvalita pitnej vody vo vodovodoch kolísavá aj z dôvodu, že ide o vodovody, ktoré boli vybudované v akcii „Z“ a technický stav vodohospodárskych objektov a rozvodnej vodovodnej siete sú zastaralé. Značný vplyv na kvalitu dodávanej pitnej vody má aj nižší odber vody, nízka rýchlosť prúdenia vody v potrubiach a vnútorných rozvodoch. Aj napriek tomu, že vo viacerých vzorkách išlo o zanedbateľné prekročenie limitných (najmä medzných a odporúčaných hodnôt) a opakovaná analýza pitnej vody nepotvrdila výsledky prvotnej analýzy, vykonané opatrenia zo strany prevádzkovateľov vodovodov boli účinné iba krátkodobo a nedostatky sa opakovali. Medzi najdôležitejšie a dlhodobé problémy v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou v tomto okrese patria: zlý technický stav existujúcich vodovodov, nedostatok finančných prostriedkov na ich rekonštrukciu, nižší záujem občanov o napojenie sa na už existujúce vodovody, pokles spotreby pitnej vody na jedného obyvateľa, nedostatok finančných prostriedkov na výstavbu nových vodovodov. Najvhodnejším riešením danej situácie by bolo vybudovanie nových, resp. rekonštrukcia starých vodovodov. Aj napriek nepriaznivej situácii v zásobovaní obyvateľov tohto okresu pitnou vodou neboli v hodnotenom roku evidované epidémie, kde by faktorom prenosu bola pitná voda. V dôsledku nevyhovujúcej kvality pitnej vody neboli riešené žiadne infekčné, alebo neinfekčné ochorenia u spotrebiteľov.

Ďalšie skutočností týkajúce sa :

- zásobovania obyvateľstva pitnou vodou v okrese Košice – mesto a Košice – okolie,
 - zhodnotenia monitoringu a ŠZD nad hromadným zásobovaním pitnou vodou,
 - kapacity vodárenských zdrojov,
 - úpravy pitnej vody,
 - dezinfekcie vody,
 - výnimiek,
 - zhodnotenia zásobovania pitnou vodou verejnými vodovodmi,
 - zhodnotenia zásobovania pitnou vodou z hygienicky významných individuálnych vodovodov a verejných studní,
 - zhodnotenia prevádzkovej kontroly kvality pitnej vody,
 - zhodnotenia dôsledkov nevyhovujúcej kvality pitnej vody na zdravie obyvateľstva
- sú podrobnejšie uvedené na web stránke.sk: www.uvzs.sk/web/ruvzke/vyrocnne-spravy, v kapitole I. „Analýza zložiek životného prostredia a životných podmienok“, 1. „Pitná voda“, 1.1 „Zásobovanie pitnou vodou“.

Spotrebitelia odoberajúci pitnú vodu zo spotrebísk verejných vodovodov majú možnosť (napr. pri podozrení na zhoršenú kvalitu pitnej vody) požiadať o poskytnutie informácie o jej kvalite:

- prevádzkovateľa verejného vodovodu,
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach
☎: 055/611 42 19, 055/611 42 64